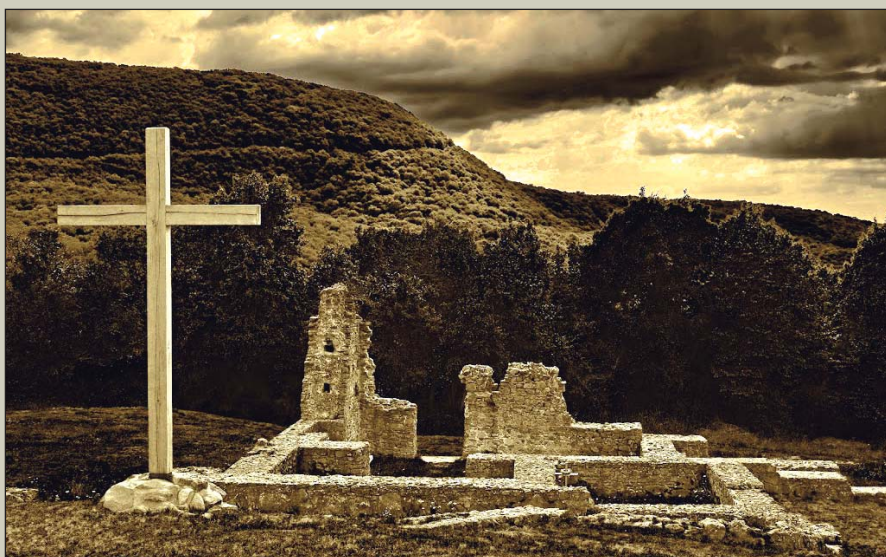

A lélek nyugalma a Pilisben

A magyar történelem egyetlen hazai alapítású szerzetesrendjének, a pálosoknak az építészeti emlékei számos helyen bújnak meg hazánk erdőségeinek a mélyén, hiszen a jellegzetes fehér csuhát viselő barátok előszeretettel vonultak el a világ zajától és erre a legalkalmasabb helynek az erdőrengetegek mély csöndje bizonyult.

A lakott területektől távol eső monostoraink többségében korábban más funkciót ellátó épületekből alakultak ki, ezeket fejlesztették, építették tovább a kőfaragáshoz is jól értő atyák. Így van ez a Magyar Pálos Rend megalakulásának szempontjából kiemelt jelentőségű Pilis-hegységben fekvő pilisszentléleki kolostorromok esetében is.

A régészek által a *magyar Ile de France-nak* nevezett hegyvidék a középkori királyi Magyarország hatalmi és kulturális lüktető szíve volt, Esztergom, Buda és a tágabb környezetéhez tartozó Fehérvár háromszögében.

Nem véletlen, hogy a 13. században a pálos rendet megalapító Boldog Özséb esztergomi kanonok, a Pilisben már otthonra lelt remeték hívására maga is kivonult a királyi-érseki városból és a Csévi-szirtek barlangjainál telepedt le. E barlangoktól nem messze

1250-ben alapították első templomukat, Szent Kereszt titulussal. A monostort igazgató perjelt emiatt illeték a piliskeresztúri előnévvel a későbbiek során.

Alig telt el néhány év és a királyi adományozási kegy újabb épülettel gazdagította a fehér barátokat a Pilisben. IV. Béla király a Dömöshöz közel eső és Esztergom felé siető Benedek-völgyben, egy tisztáson álló kis vadászházát (palatium – palotácska) adományozta a pálosoknak, hogy abból kápolnát és kolostort alakítsanak ki maguknak, a közös imádkozás céljára.

Ezt az adományt 1287-ben IV. László királyunk is megerősítette, majd a szentkeresztúri őskolostor akkori perjelének meghagyta, hogy népesítse be remete testvéreivel az újonnan építendő rendházat.

1323-ban Anjou Károly Róbert is járt az oklevelek tanúsága szerint a kolostorban, majd fia I. Nagy Lajos 1378 Nagy Hetét töltötte a rendházban a fennmaradt írásos emlékek szerint. Anjou királyaink további birtokadományokkal segítették a közeli anyakolostor és a szentléleki rendház fenntartását.

A pilisi pálos remeték azonban nem csak elmélyült imádkozással töltötték a napjaikat, hanem a kor szellemi parancsának engedve, követték az *Imádkozz és dolgozz!* életelvet, így szőlőket birtokoltak, műveltek Keszthelyen és Esztergomban, halastavakat létesítettek a kolostor közelében, sőt mit több Budán házat vettek, majd 1513-ig folyamatosan bérbe adták azt.

A mai romok a török kori pusztulás emlékei, hiszen Mohács (1526) és Buda veszte után (1541) a végvári harcok, az állandó hadmozdulatok és csatározások, a török iga következtében a vidék szinte teljesen elnéptelenedett és ezzel az egykori virágzó középkori rendház is elpusztult.

A pálos rend azonban túlélte a viharos korok viszontagságait. A környező hegyek között megbújó kis „hegyi tót” település, Pilisszentlélek megalapításában is fontos szerepet töltöttek be, azaz, hogy 1703-ban üvegesmestert (Hutai András) telepítettek az egykori kolostoruk közelébe, aki üveggyártást üzemeltetett a környék erdeinek fanyagára alapozva. 1740-ben Nyitra megyéből, majd 1830-ban Gömörből a pálosok által újabb betelepített szlovák lakosság már mészégetéssel, fakitermeléssel is foglalkozott.

Pilisszentlélek története szorosan összefonódott a pálosokkal, melynek legfontosabb emléke a falu felett álló egykori kolostor mai is látható romja, melynek felszentelt és misézésre is használt oltára teszi élővé a hely történelmét és szellemét.

Nagy László

Fotók: mapio.net/PrusinszkiIstvan, Papp Kornél, Zoolex, GyurIca

